

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Красимир Василев Йорданов

Научна специалност: “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Финансов контрол)“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 633/2023 г. на зам.-ректора по НИД на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Десислава Александрова Янкулова

Тема на дисертационния труд: Методологични проблеми и насоки за повишаване на ефективността на Сметна палата на Република България чрез одит за редовност.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Финансов контрол“ на УНСС по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Финансов контрол), съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 509/17.03.2016 г. Обучението е осъществено в задочна форма.

Десислава Янкулова е родена в гр. Своге, където завършва средното си образование. Завършила е две магистратури в УНСС по Финансов контрол със специализация „Одитинг“ и по Счетоводство със специализация „Финансово отчитане“. През 2013 г. придобива сертификат „Вътрешен одитор в публичния сектор“. Притежава впечатляващ професионален опит като счетоводител, одитор в Сметната палата и

специалист по вътрешен контрол в търговско дружество. Не е заемала академични и други длъжности до момента. Обучението в рамките на докторантурата е протекло при спазване на утвърдения индивидуалния план

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем от 207 страници и шест приложения. Структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, списък с използвана литература и приложения. Библиографията включва 74 източника, от които 48 на кирилица и 26 на английски език.

Първа глава е посветена на някои теоретични въпроси на одита. Направена е историческа ретроспекция на развитието на външния одит в публичния сектор в Р България, както и на устройството и дейността на Сметната палата.

Във втора глава е представен апробиран в чужбина модел за оценка на ефективността на ВОИ през призмата на показателите за ефективност на трите вида одит предмет на настоящата дисертация - финансов, на съответствието и за редовност. Анализирани са технологичните стъпки при осъществяване на трите вида одит.

В трета глава са представени резултатите от двете емпирични изследвания с необходимата представителност, съответно на одитни доклади за период от 3 г. и от анкетно проучване на ръководители на структури в Сметната палата в подкрепа на разработения модел на одит за редовност и неговата организационна, методологическа и ресурсна осигуреност.

Актуалността на изследваната проблематика е бизспорна. Избраната тема е все още недостатъчно разработена у нас, а и в чужбина. Мотивите за актуалността на изследването са компетентно представени. Тя е значима за теорията и практиката на контрола и одита в публичния сектор. Темата е сложна и многопластова, което налага специфичен авторски подход към нея. Определени са обекта, предмета и целта. Изследователската теза сполучливо е доловена в конкретиката на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеното изследване е първото по рода си проучване за апробирането на оптимизиран модел на одит. Този подход е слабо прилаган в научни изследвания и досега това е представлявало за повечето учени като нещо съпътстващо изследванията на други области и проблеми на одита. Полезно за апробацията е изследването опита на Сметни палати на страни от ЕС, прилагащи одит за редовност.

Материалите върху които са обосновани и получени приносите от разработката са достоверни и достъпни за проверка и потвърждение. Анализиранияте данни са получени от действително проведено анкетно проучване. Респонденти в изследването са всички ръководители на одитни структури на Сметната палата, потенциални участници в управленските процеси.

В разработката са използвани притежаваните от докторанта знания в областта на методологията и методиката на научното изследване. Формулираната научно-изследователска теза е, че одитът, осъществяван от Сметна палата, би могъл да бъде усъвършенстван и от методологична гледна точка, и по отношение на приносите и ползите за заинтересованите страни. Това може да се осъществи чрез модел за нов комбиниран одит, представляващ съчетание между финансов одит и одит на съответствието - одит за редовност.

Обект на изследване в дисертационния труд е ефективността на одита, осъществяван от Сметна палата.

Предмет на изследването са настоящата организация, методи, техники, процедурите на одитния процес в Сметната палата, резултатите и ползите от него. Предвидено е влиянието върху тях от прилагането на нов модел за одит, чрез съчетаване на два класически вида одит комбинирайки индивидуалните ползи от тях, очаквайки одита за редовност да добави допълнителна полезност за заинтересованите лица.

Методологичната основа на изследването са системния подход, сравнителният и аналитичният метод, сравнителен анализ на наши и чуждестранни одитни практики. Направено е проучване на одитни доклади от финансови одити и одити за съответствие на Сметната палата за периода 2019-2021 г., както и анкета сред

ръководителите на одитни дирекции в Сметната палата, относно тяхното разбиране за полезността и възможностите за осъществяване на одит за редовност.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът представя четири приноса на дисертационния труд. Те са:

- На основата на теоретичното проучване са изяснени задължителните елементи, които описват цялостно даден вид одит. Получено е разбиране за същността им и са надградени съществуващите характеристики на класическите финансов одит и одит за съответствие до специфични цели, предмет, подходи и методи на одит за редовност.
- След анализ на набора от показатели на Рамката за измерване на изпълнението на ИНТОСАЙ - SAI PMF и социологическо проучване проведено от Сметната палата през 2022 г., е доразвита методология за оценка на ефективността в контекста на одита за редовност, включително с показатели за удовлетвореността на гражданите.
- Проведеното емпирично изследване на одитните доклади от финансови одити и одити за съответствие, извършени от Сметна палата, за периода 2019-2021 г. през призмата на критериите на одит за редовност доказва тезата, че одита за редовност ще подобри оценката на риска при одита, добави надеждност и уместност към одиторските доказателства, което неминуемо ще подобри информационната стойност на одитния доклад за потребителите.
- Развит е авторски модел за извършване на одит за редовност в Сметната палата основан на теоретичните формулировки на одит за редовност, на показателите за ефективност на дейността на Сметната палата и на практическата приложимост на одита за редовност обоснована чрез емпиричното изследване на одитни доклади на Сметната палата за периода 2019-2021 г.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд са представени 2 публикации, издадени от авторитетни университетски издателства в сборник трудове от академични конференции. Публикациите са на български език. Не са забелязани цитирания от дуги автори работещи по сходни теми. Резултатите от дисертационния труд ще бъдат полезни за одиторската практика.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертацията е в обем от 36 страници Той представя вярно и точно съдържанието на научното изследване и постигнатите резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Дисертацията беше разгледана на заседание на катедрата и към докторантката бяха отправени, както от моя страна като вътрешен рецензент, така и от колегите множество бележки и препоръки. Те са взети предвид и изпълнени от докторантката при окончателното представяне на дисертацията.

Заклучение

Цялостната оценка на дисертационния труд, автореферата и представените публикации както и постигнатите научно-приложни резултати ми дават основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ на Десислава Александрова Янкулова.

София, 18.05.2023 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/доц. д-р Кр. Йорданов/